

Stugge filosofie wordt inspirerend theater: monoloog 'Schopenhauer' is een zonnige regenbui.

© Koen Broos

Damiaan De Schrijver is een toegewijde leraar.

Wie het ingewikkelde eenvoudig kan maken, bewijst dat hij het echt heeft begrepen. Die wijsheid lijkt in de overtreffende trap van toepassing op de filosofenreeks van regisseur Stefaan Van Brabandt.

Na Socrates, Marx, Spinoza en Sartre & De Beauvoir volgen later nog Kierkegaard, Nietzsche, Foucault en Arendt. Nu is Schopenhauer, zijn lievelingsfilosoof, aan de beurt.

Ook nu weet hij het zware licht te maken, het ernstige speels, en zelfs het pessimistische vrolijk. Damiaan De Schrijver is zijn Schopenhauer, die zijn metafysica uitspint met evenveel souplesse als sérieux. Schalkse zwartgalligheid is op De Schrijvers lijf geschreven; hij heeft iets van een boze brompot, maar wel van het soort waar je graag bij wil zijn, omdat hij in zijn norse misantropie opgewekt, scherpzinnig en grappig is. Wie zich Van Brabandts vorige De miskenden herinnert, kan het bijna als een vooronderzoek voor Schopenhauer zien. Schopenhauer heeft heel wat te vertellen over onze wereld, zo blijkt.

De wereld is ellende, de natuur een moordmachine, en ons leven slechts een bliksemschicht tussen twee eeuwigheden duisternis. De mens? Geen rationeel wezen, maar de speelbal van zijn verlangens, van zijn pure wil, die alleen ellende sticht: oorlog, jaloezie, armoede, angst, burn-outs. "Welk ander wezen werkt zich te pletter voor dingen die hij niet nodig heeft?"

© Koen Broos

Verwacht het ergste

De filosoof van het pessimisme verachtte Hegel, de vooruitgangsprofeet, en diens overtuiging dat de geschiedenis in stijgende lijn gaat. Schopenhauer kijkt ook de schaduwzijde van vooruitgang recht in de ogen: de geschiedenis is een keten van vergissingen, en moraal niet meer dan “mode”. Het allerbeste is “niet geboren worden”. Dat troost in een chaotische wereld die brandt van onrechtvaardigheid, maar waarin wel dwangmatig optimisme gepredikt wordt.

Er is niets feestelijker dan uitvoerig tekeergaan tegen het tragische bestaan. “Waarom zijn pessimisten altijd zo opgewekt, en optimisten zo chagrijnig?” – de tekst is geestig en gevat; het zegt iets over de levendige pen van Schopenhauer, maar nog meer over Van Brabandts kunde. Hij slaagt erin filosofie te vertalen naar een straffe theatertekst die amuseert en inspireert – zijn reeks zou integraal verplichte kost voor elke middelbare scholier moeten zijn. Het verweven van een filosofische spoedcursus met de anekdotiek van een leven is meeslepend – behapbaarheid is tenslotte een kunst (leg de epistemologie van Kant maar eens verleidelijk uit aan een overvolle Arenberg, iemand?).

Maar daar wringt het ook. Het gevaar is om een denken te reduceren tot kant-en-klare levenswijsheden en zelfhulp. Het statische, uitgekledede format doet geen deugd aan het gevaar van een veredelde TED-talk: deze keer botst Van Brabandt met de keuze voor het doceren op de limieten van wat theater nog interessant is. Toch kan ook een toegewijde, welbespraakte leraar – en dat is De Schrijver zonder discussie – begeistere. Zijn inzichten wellen na als een zonnige regenbui: je eenzaamheid omarmen, een wereld voor jezelf proberen zijn. Afstand nemen van je wil, opgaan in kunst, meditatie of filosofie. Van Brabandt en De Schrijver schenken ons die verlichting: om even te “denken met andermans hoofd”. Dat op zich verdient lof.